

Svart rödstjärt – en färgklick i betongen

Den svarta rödstjärten är en bergsfågel som även trivs i betongen.

Industriområden, hamnar, storstäder eller stora lantgårdar är miljöer som den svarte anpassat sig till.

Bland tegel och asfalt där han också finner sina motsvarigheter i färgskala.

BILD: HANS FALKLIND/ N

TEXT: HANS FALKLIND & DANIEL GREEN

Svart rödstjärt – en verklig skönhet som trivs i riktigt ostädad miljö. Den häckar i Sverige mestadels i hamnar, industriområden, på byggarbetsplatser och bangårdar. Där trivs ogräs och grästuvor sticker upp lite varstans – en bra miljö för insekter och då också för den svarta rödstjärten.

Man kanske inte tror att storstadens betong eller industriområdets ogräsbevuxna rudermarker ska ha några spännande fågelupplevelser att erbjuda.

Men den svarta rödstjärten är en fågel som trivs i de miljöerna och som anpassat sig till det av människan skapade kultur-

landskapet i sten som påminner om dess ursprungliga bergsmiljöer.

På senare år har den svarta rödstjärten blivit vanligare i Sverige. Från att ha varit exklusivt förekommande i södra delarna av landet är den nu regelbunden som häckfågel även upp till Svealand.

Sannolikt är den också underskattad, för även om fler fågelskådare fått upp ögonen för möjligheten att hitta svart rödstjärt i industrihamnar och höghusområden är nog flertalet av dessa miljöer alltjämt sällan föremål för fågelspaning.

LÄTT ATT HÖRA

Lättast att upptäcka är nog den svarta rödstjärten genom sin sång.

En anspråkslös strof med ett gnisslande, knastrigt inslag som för tankarna till stenar som krossas.

Ett ljud som är genomträngande.

Kanske är sången anpassad för att överrösta bergsbäckarnas sorlande och fungerar perfekt för att överrösta trafikbullret i städerna.

Hanen sjunger under häckningstid ovanligt flitigt.

Den upprepar sina strofer, helst i gryning och skymning, runt femtusen gånger per dag.

Ofta sitter han högt upp på någon byggnad, gärna kvarterets högsta punkt och är omöjlig att se för oss.

Själv har han förstås perfekt utsikt och koll på sitt revir och garanterar sig genom

Svart rödstjärt är en av två rödstjärtar i Sverige. Den betydligt vanligare rödstjärten väljer oftast skogsmiljö som häckningsplats. Den vuxna svart rödstjärthanen är gråsvart med tydlig vit vingfläck medan honan (på bilden ovan) är oansenligt gråbrun med ljus ögonring.

Den naturliga miljön för svart röstjärt är bergstrakter där den häckar på upp till 3 000 meters höjd på sluttningar med blockmark och i klippbranter. Under 1800- och 1900-talet har den spridit sig till lägre nivå till städer och bebyggelse. Höga byggnader och torn har ersatt klipporna och betonghyllor på upp till 45 meter över markplanet fungerar lika bra för bobygge som en klippskreva.

sin höga position att hans sång hörs så långt som möjligt.

DUBBLA KULLAR

På vår- och sommarnätter kan den svarta röstjärten mycket väl vara den enda nattliga fågelsång som hörs i denna urbana miljö.

De svarta röstjärtarna i norr är flyttfåglar och lämnar oss för mildare, men ändå inte direkt heta vintrar i Mellaneuropa eller Medelhavsområdet.

Men som hårdig bergsfågel är de svar-

ta röstjärtarna tillbaka på häckplatsen tidigt.

Redan i april, när det är flera veckor kvar tills den tropikflyttande ”vanliga” röstjärten anländer till Norden.

Det gör att även i Mellansverige kan svarta röstjärtar föda upp två kullar med ungar under en sommar.

Ett faktum som – tillsammans med de senare årens varma höstar – säkert bidragit till artens ökning och expansion.

En parallell till försärlans ökning och expansion norrut.

STADD I ÖKNING

Fåglarna på bilderna häckade i somras i ett industriområde strax utanför Falköping.

Det var femte året i rad som man med säkerhet konstaterat häckning här.

I Västergötland har antalet häckningar stadigt ökat de senaste trettio åren.

Under 1980-talet konstaterades totalt endast en häckning, under 1990-talet fem (möjligen sex) häckningar medan det under senaste tio åren konstaterats över trettio häckningar.

Fåglarna på bilderna häckade i somras i ett industriområde strax utanför Falköping, där man tillverkar grus för tennisbanor – därav den roströda färgen på marken. Miljön var exakt lämpad för dem: öppna ytor med ogräs och industribyggnader med prång och torn.